

***Zespół Szkół im. Lotników Polskich
w Płocicznie-Tartak***

**Przedmiotowy system oceniania
z biologii
dla klasy II gimnazjum**

I. Podstawa prawna do opracowania Przedmiotowego Systemu Oceniania

1. Rozporządzenie MEN z dnia 30.04.2007 (Dz. U. z 2007 r. Nr 83, poz. 562z późniejszymi zmianami) w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych.
2. Rozporządzenie MEN z dnia 30. 04. 2013 r. (Dz.U. 2013 poz. 532)w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach.
3. Wewnątrzszkolny System Oceniania
4. Podstawa Programowa.

II. Szczegółowe cele Przedmiotowego Systemu Oceniania

1. Rozpoznanie przez nauczyciela poziomu i postępów w opanowaniu przez ucznia wiadomości i umiejętności w stosunku do wymagań programowych.
2. Wspieranie rozwoju ucznia przez diagnozowanie jego osiągnięć w odniesieniu do wymagań edukacyjnych przewidzianych w programie nauczania.
3. Informowanie ucznia o poziomie jego osiągnięć edukacyjnych i zachowaniu oraz postępach w tym zakresie.
4. Pomoc uczniowi w samodzielnym planowaniu swojego rozwoju.
5. Motywowanie ucznia do dalszej, systematycznej pracy i postępów w nauce.
6. Dostarczenie rodzicom i nauczycielom informacji o postępach, trudnościach w nauce i specjalnych uzdolnieniach ucznia.
7. Wykorzystywanie osiągnięć uczniów do planowania pracy dydaktycznej nauczyciela.

III. Formy aktywności uczniów, które podlegają ocenie

1. Aktywność na lekcji.
2. Prace pisemne między innymi: kartkówki, sprawdziany, prace klasowe.
3. Odpowiedzi ustne.
4. Prace domowe.
5. Udział w konkursach.
6. Projekty grupowe.

IV. Sprawdzanie osiągnięć uczniów

1. Prace klasowe

- 1) Praca klasowa przeprowadzana jest po zakończeniu działu i jest dla ucznia obowiązkowa;
- 2) Każda praca klasowa poprzedzona jest zapowiedzią ustną na tydzień przed i udokumentowanym wpisem w dzienniku;
- 3) Czas trwania pracy klasowej – jedna godzina lekcyjna;
- 4) Ocenę niedostateczną z pracy klasowej uczeń może poprawić pisemnie w terminie do 14 dni;
- 5) Każdą pracę klasową można poprawić tylko raz;
- 6) Jeżeli uczeń opuścił pracę klasową, jest zobowiązany do napisania jej w terminie do 14 dni od dnia powrotu do szkoły.

2. Sprawdziany

- 1) Sprawdzian obejmuje mniejszą partię materiału niż dział programowy;
- 2) Sprawdzian jest poprzedzony zapowiedzią ustną na dwa dni przed jego przeprowadzeniem;
- 3) Czas trwania sprawdzianu - do 30 minut;

3. Kartkówki

- 1) Kartkówki obejmują bieżące i podstawowe wiadomości z max trzech ostatnich lekcji;
- 2) Czas trwania kartkówek od 10 do 15 minut;
- 3) Kartkówka może być (ale nie musi być) poprzedzona zapowiedzią ustną.

4. Odpowiedzi ustne

- 1) Termin odpowiedzi nie jest podawany do wiadomości ucznia;
- 2) Uczeń ma czas na zastanowienie się, a jego odpowiedź trwa do 15 minut;
- 3) Dodatkowe pytania naprowadzające mogą skutkować obniżeniem oceny;
- 4) Ocenie ustnej podlega:
 - zawartość rzeczowa, czy odpowiedź jest na temat (jasna, konkretna);
 - w jakim stopniu uczeń potrafi posługiwać się językiem związanym z przedmiotem;
 - znajomość poznanych reguł i umiejętność ich stosowania.

5. Prace domowe

- 1) Prace domowe są obowiązkowe, służą utwaleniu wiedzy i umiejętności ucznia bądź stanowią przygotowanie do nowej lekcji;

- 2) Dla uczniów zdolnych mogą być zadawane dodatkowe zadania nadobowiązkowe o podwyższonym stopniu trudności, które mają wpływ na wystawienie końcoworocznej oceny.
6. Praca w grupach
 - 1) Uczniowie mogą otrzymać ocenę za efektywną pracę w grupach lub zespołach;
 - 2) Grupa uczniów za wspólnie wykonaną pracę otrzymuje taką samą ocenę;
 - 3) W przypadku niezaangażowania się ucznia w pracę grupy, uczeń otrzymuje ocenę adekwatną do jego wkładu.
 7. Konkursy przedmiotowe
 - 1) Za udział w I etapie konkursu przedmiotowego i lokatę w pierwszej trójce, uczeń otrzymuje ocenę cząstkową – celującą;
 - 2) Za zakwalifikowanie się do II etapu konkursu uczeń może otrzymać ocenę cząstkową celującą;
 - 3) Laureat konkursu przedmiotowego o zasięgu wojewódzkim lub ponadwojewódzkim otrzymuje celującą roczną ocenę klasyfikacyjną.
 8. W przypadku nieobecności nauczyciela w dniu zapowiedzianego sprawdzianu lub pracy klasowej należy ponownie uzgodnić z klasą termin, przy czym nie obowiązuje jednotygodniowe wyprzedzenie.
 9. Sprawdzone, ocenione i opatrzone komentarzem prace pisemne uczniowie otrzymują do wglądu w ciągu dwóch tygodni od daty ich napisania. Termin udostępnienia prac może ulec przesunięciu ze względu na nieobecność nauczyciela, zmianę planu zajęć klasy lub okres ferii szkolnych.
 10. Uczeń może przystąpić tylko raz do poprawy/zaliczenia w terminie dwóch tygodni od otrzymania informacji o ustalonej ocenie lub powrotu do szkoły (w szczególnie uzasadnionych przypadkach losowych, wynikających z absencji nauczyciela lub ucznia, termin może ulec zmianie) w dzienniku lekcyjnym obok ustalonej oceny z prac pisemnych wpisuje się ocenę z poprawy, przy czym obie oceny brane są pod uwagę przy ustalaniu oceny śródrocznej i rocznej.
 11. Brak pracy domowej, brak zeszytu przedmiotowego lub zeszytu ćwiczeń może być podstawą do ustalenia bieżącej oceny niedostatecznej.
 12. Za wykonanie dodatkowych prac nauczyciel może wystawić bieżącą ocenę: celującą, bardzo dobrą lub dobrą, ale nie niższą
 13. Uczeń, który podczas prac pisemnych, korzysta ze źródeł nieustalonych przez nauczyciela otrzymuje 0 punktów i traci możliwość poprawy tej pracy.

14. Uczeń ma prawo być nieprzygotowanym do zajęć dwa razy w ciągu semestru:

- 1) wskutek wypadków losowych;
- 2) z powodu choroby trwającej dłużej niż 5 dni;
- 3) po powrocie z sanatorium, szpitala lub uzdrowiska.

15. Używa się umownych symboli, które mają na celu danie szansy na poprawę i uzupełnienie braków lub oznaczają nieobecność na sprawdzianie, kartkówce, pracy klasowej czy nieprzygotowanie do lekcji lub informują o różnorodnej aktywności ucznia:

- 1) znak „·”, oznacza nieprzygotowanie ucznia do zajęć;
- 2) znak „-”, oznacza każdy brak uczniowskiego wyposażenia (zeszytów, książek, ćwiczeń, przyborów) oraz prac domowych;
- 3) trzy minusy są podstawą do wystawienia oceny niedostatecznej;
- 4) znak „+” oznacza aktywność ucznia na lekcji;
- 5) trzy plusy są podstawą do wystawienia oceny bardzo dobrej.

16. Kartkówki, prace klasowe, sprawdziany, karty pracy i wszelkie prace, które można ocenić punktowo są oceniane według zasady:

- 0 % - 35% - ocena niedostateczna
- 36% - 50% - ocena dopuszczająca
- 51% - 75% - ocena dostateczna
- 76% - 90% - ocena dobra
- 91% - 97% - ocena bardzo dobra
- 98% - 100% - ocena celująca.

V. Kryteria oceniania

1. **Stopień celujący** – otrzymuje uczeń, który:

- 1) posiada wiedzę i umiejętności w pełnym zakresie wymagań określonych programem nauczania przedmiotu w danej klasie;
- 2) samodzielnie i twórczo rozwija własne uzdolnienia;
- 3) łączy wiedzę z różnych przedmiotów;
- 4) jego dodatkowa wiedza pochodzi z różnych źródeł i jest owocem samodzielnych poszukiwań i przemyśleń;
- 5) samodzielnie rozwiązuje konkretne problemy zarówno w czasie lekcji, jak i w pracy pozalekcyjnej;
- 6) biegle wykorzystuje zdobytą wiedzę i umiejętności w rozwiązywaniu nietypowych, złożonych problemów teoretycznych lub angażuje się w projekty naukowe proponowane przez nauczyciela danego przedmiotu;
- 7) (fakultatywnie) bierze aktywny udział w konkursach i olimpiadach przedmiotowych, artystycznych, zawodach sportowych i innych;
- 8) kwalifikuje się do finałów na szczeblu wojewódzkim (regionalnym) albo krajowym lub posiada inne porównywalne osiągnięcia;
- 9) jest aktywny na zajęciach edukacyjnych.

2. **Stopień bardzo dobry** – otrzymuje uczeń, który:

- 1) opanował wymagania obejmujące pełny zakres wiedzy i umiejętności określony programem nauczania danej klasy i potrafi zastosować posiadaną wiedzę do rozwiązywania zadań i problemów w nowych sytuacjach;
- 2) posiada wiedzę pozwalającą na samodzielne jej wykorzystanie w różnych sytuacjach;
- 3) wykorzystuje różne źródła wiedzy oraz łączy wiedzę z pokrewnych przedmiotów;
- 4) rozumie treść poleceń do zadań i ćwiczeń, stawia hipotezy, uzasadnia tezy;
- 5) potrafi wykonać zaplanowane ćwiczenie, umie w oparciu o jego wynik wyciągać wnioski;
- 6) wykonuje zadania dodatkowe o znacznym stopniu trudności;
- 7) (fakultatywnie) bierze udział w konkursach i olimpiadach przedmiotowych, artystycznych, zawodach sportowych i innych;
- 8) jest aktywny na zajęciach edukacyjnych.

3. **Stopień dobry** – otrzymuje uczeń, który:

- 1) opanował wymagania obejmujące treści istotne w strukturze przedmiotu;

- 2) w zakresie wiedzy ma niewielkie braki, używa terminologii właściwej dla danej dziedziny wiedzy (definicje, fakty, pojęcia);
- 3) potrafi korzystać ze wszystkich poznanych w czasie lekcji źródeł informacji;
- 4) w oparciu o dane formułuje wnioski, podsumowuje zebrane informacje;
- 5) inspirowany przez nauczyciela potrafi samodzielnie rozwiązać zadania o pewnym stopniu trudności i rozwiązuje niektóre zadania dodatkowe;
- 6) potrafi wykorzystać wiedzę w sytuacjach typowych;
- 7) pracuje systematycznie i wykazuje aktywną postawę w czasie zajęć.

4. Stopień dostateczny – otrzymuje uczeń, który:

- 1) opanował wymagania podstawowe w zakresie wiadomości i umiejętności określone programem nauczania w danej klasie;
- 2) wiedza ucznia jest fragmentaryczna, ale opanował podstawowe fakty i pojęcia pozwalające mu na rozumienie najważniejszych zagadnień;
- 3) potrafi skorzystać z podstawowych źródeł informacji lub samodzielnie wykonać proste zadania;
- 4) wrywkowo stosuje wiedzę w sytuacjach typowych;
- 5) umie korzystać z wzorów i schematów;
- 6) próbuje w oparciu o dane sformułować wnioski, podsumować zebrane informacje;
- 7) w miarę swoich możliwości podejmuje aktywność na zajęciach.

5. Stopień dopuszczający – otrzymuje uczeń, który:

- 1) opanował wymagania niezbędne w dalszym uczeniu się danego przedmiotu oraz potrzebne w życiu;
- 2) ma duże braki w wiedzy, które jednak może uzupełnić w dłuższym okresie czasu;
- 3) postawa ucznia na zajęciach jest bierna, ale odpowiednio motywowany jest w stanie wykonywać proste zadania, wymagające podstawowych umiejętności, które umożliwiają edukację na następnym etapie;
- 4) korzysta z pomocy w nauce oferowanej mu przez szkołę.

6. Stopień niedostateczny – otrzymuje uczeń, który:

- 1) nie opanował wiedzy niezbędnej w dalszym uczeniu się danego przedmiotu;
- 2) braki w zakresie podstawowej wiedzy są tak duże, że nie roszą nadziei na ich uzupełnienie i uniemożliwiają kontynuację nauki w klasie programowo wyższej;
- 3) nie potrafi wykonać prostych poleceń, wymagających zastosowania podstawowych umiejętności określonych programem nauczania danej klasy;

- 4) swą postawą okazuje niechęć do nauki lub jest bierny pomimo działań wspomagających i zapobiegawczych stosowanych przez nauczyciela, nie korzysta z pomocy w nauce oferowanej przez szkołę.

VI. Sposoby postępowania z uczniami o specyficznych trudnościach w nauce

1. Wobec uczniów o specyficznych potrzebach edukacyjnych na podstawie opinii lub orzeczenia Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej nauczyciel dostosowuje wymagania edukacyjne do możliwości uczniów.
2. W zależności od stwierdzonych dysfunkcji wymagania edukacyjne dopasowane są do możliwości edukacyjnych ucznia na podstawie opinii poradni, zaleceń pedagoga szkolnego oraz obserwacji własnej ucznia.
3. Zakres wymagań każdorazowo jest dostosowywany do możliwości ucznia.
4. W stosunku do wszystkich uczniów posiadających dysfunkcje zastosowane zostaną zasady wzmacniania poczucia własnej wartości, bezpieczeństwa, motywowania do pracy i doceniania małych sukcesów.
5. Dokument zawierający szczegółowe metody, formy i sposoby pracy z uczniem posiadającym opinię/orzeczenie znajduje się w teczce wychowawcy klasy.

VII. Dokumentowanie osiągnięć uczniów

1. Podstawą dokumentowania osiągnięć ucznia są oceny wpisywane do dziennika, przy czym oceny z prac klasowych, sprawdzianów semestralnych, rocznych wpisywane są kolorem czerwonym.
2. Nauczyciel ma obowiązek przechowywania prac pisemnych przez 1 rok.
3. Prace klasowe są udostępniane rodzicom do wglądu w obecności nauczyciela.
4. Analizę osiągnięć uczniów nauczyciel przeprowadza na lekcji przy wystawianiu ocen semestralnych i końcoworocznych. Analiza ta służyć ma ukierunkowaniu pracy ucznia i jego motywowaniu do dalszej nauki.

VIII. Sposób informowania rodziców i uczniów o postępach i osiągnięciach

1. Informacji o ocenach bieżących i klasyfikacyjnych udziela rodzicom wychowawca klasy, a w uzasadnionych przypadkach inny nauczyciel uczący ucznia.
2. Wychowawca klasy na pierwszym w roku szkolnym zebraniu z rodzicami przedstawia harmonogram zebrań na bieżący rok szkolny oraz informuje rodziców o obowiązku uczestniczenia w w/w zebraniach.
3. Powiadamianie rodziców o osiągnięciach ich dzieci odbywa się poprzez:
 - 1) zebrania ogólne z rodzicami (wywiadówki);
 - 2) konsultacje indywidualne z nauczycielem w czasie zebrań ogólnych;
 - 3) rozmowy indywidualne z rodzicami;
 - 4) wpisanie uwagi do zeszytu ucznia;
 - 5) pisemne poinformowanie o szczególnych osiągnięciach ucznia;
 - 6) listy pochwalne dla rodziców;
 - 7) kontakt listowny lub telefoniczny;
 - 8) pisemne poinformowanie o przewidywanych ocenach niedostatecznych;
 - 9) ustna informacja o poziomie umiejętności i brakach;
 - 10) prezentacja osiągnięć dzieci – apel, gazetka szkolna, strona internetowa;
 - 11) świadectwo szkolne.

IX. Warunki i tryb uzyskiwania wyższej niż przewidywana roczna ocena klasyfikacyjna

1. Rodzice ucznia (prawni opiekunowie) mają prawo wnioskować w formie pisemnej do nauczyciela o podwyższenie oceny ucznia o jeden stopień z obowiązkowych lub dodatkowych zajęć edukacyjnych w terminie nie dłuższym niż 7 dni od otrzymania informacji o przewidywanych rocznych ocenach klasyfikacyjnych z zajęć edukacyjnych.
2. Wniosek składa się w sekretariacie szkoły.
3. Z wnioskiem o podwyższenie oceny mogą wystąpić rodzice (prawni opiekunowie) jeśli uczeń spełnia następujące warunki:
 - 1) ma wysoką frekwencję (co najmniej 90%) na zajęciach szkolnych, w szczególności na zajęciach, z których wnioskuje o podwyższenie oceny;
 - 2) ma usprawiedliwione wszystkie godziny;

- 3) jest obecny na wszystkich zapowiedzianych formach sprawdzenia wiedzy i umiejętności bądź w przypadku usprawiedliwionej nieobecności zaliczył materiał objęty kontrolą zgodnie z obowiązującym trybem;
 - 4) brał udział i osiągał sukcesy w olimpiadach, konkursach, zawodach lub turniejach z tego przedmiotu, z którego wnioskuje o podwyższenie oceny (dotyczy wnioskowania o ocenę najwyższą);
 - 5) zaistniały inne ważne okoliczności umożliwiające uzyskanie oceny wyższej niż przewidywana przez nauczyciela.
4. Jeżeli uczeń nie spełnia powyższych warunków, wniosek będzie rozpatrzony negatywnie.
 5. Wniosek rodziców (prawnych opiekunów) ucznia musi zawierać uzasadnienie. Wnioski bez uzasadnienia nie będą rozpatrywane.
 6. We wniosku rodzice (prawni opiekunowie) ucznia określają ocenę, o jaką uczeń się ubiega.
 7. W przypadku uznania zasadności wniosku, wnioskujący o podwyższenie oceny rocznej przystępuje do wewnętrznego egzaminu podwyższającego ocenę z materiału określonego przez nauczyciela, w terminie nie dłuższym niż 7 dni od złożenia wniosku. Egzamin nie może odbyć się później niż na tydzień przed posiedzeniem rady pedagogicznej w sprawie klasyfikacji rocznej.
 8. Podczas wewnętrznego egzaminu podwyższającego ocenę obowiązują wymagania edukacyjne niezbędne do uzyskania poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych z obowiązkowych i dodatkowych zajęć edukacyjnych, zgodnie z wymaganiami określonymi w podstawie programowej tych zajęć, a także uwzględniają kryteria na poszczególne oceny (od 1 do 6).
 9. Pisemny egzamin podwyższający ocenę przeprowadza i ocenia nauczyciel przedmiotu, ustaloną ocenę w wyniku egzaminu potwierdza drugi nauczyciel tego samego lub pokrewnego przedmiotu, a w szczególnych okolicznościach dyrektor szkoły.
 10. Protokół przechowuje się w teczce, w dokumentacji wychowawcy.
 11. Roczna ocena klasyfikacyjna z obowiązkowych i dodatkowych zajęć edukacyjnych ustalona w wyniku egzaminu podwyższającego ocenę może być niższa niż przewidywana, jeśli wynik egzaminu podwyższającego ocenę wykaże, że uczeń nie opanował podstawowych wiadomości i umiejętności określonych w podstawie

programowej danego przedmiotu. Ocena z egzaminu podwyższającego ocenę jest brana pod uwagę przy wystawianiu oceny rocznej.

X. Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny

Na ocenę dopuszczają uczeń:

- wymienia dziedziny biologii zajmujące się budową i funkcjonowaniem człowieka
- wskazuje komórkę jako element budulcowy ciała człowieka
- wylicza układy narządów człowieka
- podaje funkcje skóry i warstwy podskórnej
- wymienia wytwory naskórka
- wylicza warstwy skóry
- wymienia choroby skóry
- podaje przykłady dolegliwości skóry
- wskazuje elementy biernego i czynnego aparatu ruchu
- podaje nazwy wskazanych elementów budowy szkieletu
- wylicza elementy szkieletu osiowego
- wymienia elementy budujące klatkę piersiową
- podaje nazwy odcinków kręgosłupa
- wskazuje mózgo- i trzewioczaszkę na modelu lub ilustracji
- wymienia narządy chronione przez klatkę piersiową
- wymienia elementy budowy obręczy barkowej i miednicznej
- wymienia rodzaje połączeń kości
- definiuje pojęcia osseina
- wymienia rodzaje tkanki mięśniowej
- wskazuje położenie tkanki mięśniowej gładkiej i poprzecznie prążkowanej szkieletowej
- podaje warunki niezbędne do prawidłowego funkcjonowania mięśni
- wymienia naturalne krzywizny kręgosłupa
- wymienia podstawowe składniki pokarmowe
- wymienia produkty spożywcze
- zawierające białko
- podaje źródła węglowodanów
- wylicza pokarmy zawierające tłuszcze

- określa aminokwasy jako cząsteczki budulcowe białek
- przedstawia znaczenie wody dla funkcjonowania organizmów
- wymienia po trzy makroelementy i mikroelementy
- wymienia rodzaje zębów człowieka
- podaje nazwy procesów zachodzących w poszczególnych odcinkach przewodu pokarmowego
- wymienia czynniki, od których zależy rodzaj diety
- wymienia choroby układu pokarmowego
- wskazuje na piramidzie żywieniowej grupy pokarmów
- podaje nazwy składników morfotycznych krwi
- wymienia grupy krwi
- wylicza składniki biorące udział w krzepnięciu krwi
- wymienia elementy, w których przemieszcza się krew
- wymienia elementy budowy serca
- wymienia choroby układu krwionośnego
- wymienia czynniki wpływające korzystnie na funkcjonowanie układu krwionośnego
- wymienia cechy układu limfatycznego
- wymienia narządy układu limfatycznego
- wymienia elementy układu odpornościowego
- definiuje szczepionkę i surowicę jako czynniki odpowiadające za odporność nabytą
- wyróżnia odporność swoistą
- i nieswoistą, czynną i bierną, naturalną oraz sztuczną
- podaje przykłady narządów, które można przeszczepiać
- wymienia odcinki układu oddechowego
- definiuje płuca jako miejsce wymiany gazowej
- wymienia narządy biorące udział w procesie wentylacji
- definiuje mitochondrium jako miejsce oddychania wewnątrzkomórkowego
- wskazuje ATP jako nośnik energii
- zapisuje słownie równanie reakcji chemicznej przedstawiające utlenianie glukozy
- wskazuje źródła infekcji górnych i dolnych dróg układu oddechowego
- określa sposoby zapobiegania chorobom układu oddechowego
- definiuje kichanie i kaszel jako reakcje obronne organizmu

- wymienia trzy choroby układu oddechowego
- wymienia przykłady substancji, które są wydalane przez organizm człowieka
- wymienia choroby układu wydalniczego
- określa dzienne zapotrzebowanie człowieka na wodę
- wymienia skutki nadmiaru i niedoboru hormonu wzrostu
- wymienia funkcje układu nerwowego
- wymienia elementy budowy ośrodkowego układu nerwowego i obwodowego układu nerwowego
- wymienia mózgowie i rdzeń kręgowy jako narządy ośrodkowego układu nerwowego
- wymienia rodzaje nerwów obwodowych
- podaje po trzy przykłady odruchów warunkowych i bezwarunkowych
- wyróżnia włókna czuciowe i ruchowe
- wymienia czynniki powodujące stres
- podaje przykłady trzech chorób spowodowanych stresem
- wymienia sposoby radzenia sobie ze stresem
- wymienia przykłady chorób układu nerwowego
- wymienia funkcje poszczególnych odcinków ucha
- wyróżnia ucho zewnętrzne, środkowe i wewnętrzne
- wskazuje położenie narządu równowagi
- wskazuje rozmieszczenie receptorów dotyku, smaku i powonienia
- wymienia podstawowe smaki
- wylicza bodźce odbierane przez skórę
- wymienia męskie narządy rozrodcze i ich funkcje
- wymienia męskie cechy płciowe
- wskazuje wewnętrzne narządy żeńskiego układu rozrodczego na ilustracji
- wylicza żeńskie zewnętrzne narządy płciowe
- wymienia choroby układu rozrodczego
- wymienia naturalne i sztuczne metody planowania rodziny
- wskazuje kontakty płciowe jako potencjalne źródło zakażenia układu rozrodczego
- wymienia nazwy błon płodowych
- podaje, jak długo trwa rozwój płodowy
- porządkuje etapy

- wylicza etapy życia człowieka
- wymienia rodzaje dojrzałości
- wymienia różnice w tempie dojrzewania dziewcząt i chłopców
- podaje przykłady używek
- omawia negatywny wpływ na

Na ocenę dostateczną uczeń:

- wyjaśnia konieczność dbania o skórę
- wyjaśnia, czym są alergie skórne
- wyjaśnia sposób działania biernego i czynnego aparatu ruchu
- wyjaśnia związek budowy czaszki z pełnionymi przez nią funkcjami
- odróżnia staw zawiasowy od kulistego
- nazywa części kości długiej
- wymienia elementy wchodzące w skład tkanki kostnej i chrzęstnej
- Omawia budowę chemiczną kości
- wymienia 2 podstawowe składniki kości
- wyjaśnia warunki prawidłowej pracy mięśni
- określa czynniki wpływające na prawidłowy rozwój muskulatury ciała
- opisuje budowę tkanki mięśniowej
- określa funkcje wskazanych mięśni szkieletowych
- wyjaśnia konieczność rehabilitacji po urazach
- wyjaśnia zależność między spożywaniem produktów
- określa zasady zdrowego żywienia
- wyjaśnia, dlaczego należy stosować dietę zróżnicowaną i dostosowaną do potrzeb organizmu (wiek, stan zdrowia, tryb życia, aktywność fizyczna, pora roku itp.)
- określa przyczyny chorób układu pokarmowego
- omawia zasady udzielania
- • przedstawia społeczne znaczenie krwiodawstwa
- wyjaśnia, na czym polega transplantacja narządów
- wyjaśnia pojęcia „wydalanie” i „defekacja”
- wyjaśnia pojęcie „gruczoł dokrewny”
- wyjaśnia, czym są hormony

- wyjaśnia pojęcie „równowaga hormonalna” odróżnia odruchy warunkowe i bezwarunkowe
- rozpoznaje na ilustracji elementy budowy oka
- wyjaśnia pojęcie „akomodacja
- wyjaśnia mechanizm odbierania i rozpoznawania dźwięków
- wyjaśnia zasadę działania zmysłu równowagi
- wyjaśnia różnicę między nosicielstwem HIV a chorobą AIDS
- określa zmiany rozwojowe swoich rówieśników

Na ocenę dobrą uczeń:

- wyjaśnia, na czym polega homeostaza
- wyjaśnia konieczność dbania o skórę
- wyjaśnia, czym są alergię skórne
- wyjaśnia sposób działania biernego i czynnego aparatu ruchu
- wyjaśnia związek budowy czaszki z pełnionymi przez nią funkcjami
- rozpoznaje rodzaje stawów
- odróżnia staw zawiasowy od kulistego
- wyjaśnia związek budowy stawu z zakresem ruchu kończyny
- wymienia rodzaje i przykłady stawów
- nazywa części kości długiej
- wymienia elementy wchodzące w skład tkanki kostnej i chrzęstnej
- omawia budowę chemiczną kości
- wymienia 2 podstawowe składniki kości
- wyjaśnia warunki prawidłowej pracy mięśni
- określa czynniki wpływające na prawidłowy rozwój masy mięśniowej
- opisuje budowę tkanki mięśniowej
- określa funkcje wskazanych mięśni szkieletowych
- wyjaśnia, na czym polega antagonistyczne działanie mięśni
- przedstawia negatywny wpływ środków dopingujących na zdrowie człowieka
- wyjaśnia przyczyny wad postawy
- określa czynniki wpływające na prawidłowy rozwój masy mięśniowej
- opisuje przyczyny powstawania wad postawy

- opisuje urazy kończyn
- wyjaśnia konieczność rehabilitacji po urazach
- wyjaśnia zależność między spożywaniem produktów
- wyjaśnia skutki nadmiernego spożywania tłuszczów
- przedstawia rolę i skutki niedoboru składników mineralnych (Mg, Fe, Ca)
- wyjaśnia, na czym polega trawienie
- objaśnia pojęcie „wartość energetyczna pokarmu”
- wymienia choroby układu pokarmowego
- określa zasady zdrowego żywienia
- wyjaśnia, dlaczego należy stosować dietę zróżnicowaną i dostosowaną do potrzeb organizmu (wiek, stan zdrowia, tryb życia, aktywność fizyczna, pora roku itp.)
- określa przyczyny chorób układu pokarmowego
- omawia zasady udzielania
- • przedstawia społeczne znaczenie krwiodawstwa
- wyjaśnia sposób namnażania się HIV
- wyjaśnia, że AIDS jest chorobą wywołaną przez HIV
- wyjaśnia, na czym polega transplantacja narządów
- wyjaśnia pojęcia „wydalanie” i „defekacja”
- wyjaśnia pojęcie „gruczoł dokrewny”
- wyjaśnia, czym są hormony
- wyjaśnia pojęcie „równowaga hormonalna”
- wyróżnia somatyczny i autonomiczny układ nerwowy
- określa mózgowie jako jednostkę nadrzędną w stosunku do pozostałych części układu nerwowego
- wyjaśnia różnice między odruchem warunkowym a bezwarunkowym
- odróżnia odruchy warunkowe i bezwarunkowe
- rozpoznaje na ilustracji elementy budowy oka
- wyjaśnia pojęcie „akomodacja
- wyjaśnia mechanizm odbierania i rozpoznawania dźwięków
- wyjaśnia zasadę działania zmysłu równowagi
- wyjaśnia różnicę między nosicielstwem HIV a chorobą AIDS
- określa zmiany rozwojowe swoich rówieśników

Na ocenę bardzo dobrą uczeń:

- opisuje cechy różniące człowieka od innych zwierząt
- opisuje hierarchiczną budowę organizmu człowieka
- omawia objawy dolegliwości skóry
- wskazuje różnice w budowie kości długiej i płaskiej
- porównuje kości o różnych kształtach
- charakteryzuje funkcje szkieletu osiowego
- porównuje budowę kończyn górnej i dolnej
- charakteryzuje połączenia kości
 - nazywa, popierając przykładami, typy połączeń kości
 - porównuje tkankę chrzęstną i kostną
- na preparatach mikroskopowych (lub tablicach dydaktycznych) rozpoznaje tkankę chrzęstną i kostną
- rysuje kość długą i zaznacza elementy budowy
- określa rolę osseiny i soli mineralnych
- rozpoznaje mięśnie szkieletowe wskazane na ilustracji
- opisuje czynności mięśni wskazanych na schemacie
- rozpoznaje pod mikroskopem różne rodzaje tkanki mięśniowej
- rozpoznaje naturalne krzywizny kręgosłupa
- omawia przyczyny zmian zachodzących w układzie kostnym na skutek osteoporozy
- omawia rolę składników pokarmowych w organizmie
- porównuje pokarmy pełnowartościowe i niepełnowartościowe
- charakteryzuje rolę tłuszczów w organizmie
- porównuje wartość energetyczną węglowodanów i tłuszczów
- identyfikuje najważniejsze składniki pokarmowe z podstawowymi grupami związków chemicznych występujących w organizmach
- charakteryzuje rodzaje witamin
- omawia rolę i skutki niedoboru witamin A, C, B₆, B₁₂, D oraz
- kwasu foliowego
- omawia rolę aminokwasów egzogennych w organizmie
- omawia znaczenie makro- i mikroelementów
- charakteryzuje rodzaje zębów człowieka

- omawia funkcje poszczególnych odcinków przewodu pokarmowego
- lokalizuje odcinki przewodu pokarmowego, wskazując odpowiednie miejsca na powierzchni ciała
- omawia znaczenie procesu trawienia
- omawia rolę poszczególnych odcinków przewodu pokarmowego
- opisuje procesy trawienia we wszystkich odcinkach przewodu
- charakteryzuje choroby układu pokarmowego
- wskazuje sposoby zapobiegania próchnicy
- wymienia objawy zatruc
- wyjaśnia, w jaki sposób można zatruć się pestycydami
- określa drogi wnikania do
- omawia znaczenie krwi
- charakteryzuje składniki morfotyczne krwi
- omawia rolę hemoglobiny
- omawia zasady transfuzji krwi
- charakteryzuje cel krwi płynącej w małym i dużym krwiobiegu
- opisuje mechanizm pracy serca
- omawia fazy pracy serca
- mierzy puls koledze
- opisuje rolę układu limfatycznego
- omawia rolę śledziony, grasicy i migdałków
- porównuje układ limfatyczny i krwionośny
- przedstawia znaczenie przeszczepów oraz zgody na transplantację narządów po śmierci
- omawia zalety przeszczepów rodzinnych
- omawia znaczenie oddychania wewnątrzkomórkowego
- zapisuje utlenianie glukozy równaniem reakcji chemicznej
- omawia rolę ATP w procesie utleniania biologicznego
- opisuje zależność między ilością mitochondriów a zapotrzebowaniem narządów na energię
- przedstawia graficznie zawartość gazów w powietrzu wdychanym i wydychanym
- • porównuje wydalanie i defekację
- opisuje budowę i funkcje głównych struktur układu wydalniczego

- omawia na ilustracji przebieg procesu powstawania moczu
- rozpoznaje warstwy budujące nerkę na modelu lub materiale świeżym
- omawia rolę układu wydalniczego w utrzymaniu homeostazy organizmu
- przedstawia biologiczną rolę: hormonu wzrostu, tyroksyny, insuliny, adrenaliny, testosteronu, estrogenów
- omawia znaczenie swoistego działania hormonów
- • charakteryzuje męskie pierwszo-, drugo- i trzeciorzędowe cechy płciowe
- wyjaśnia konieczność regularnych wizyt u ginekologa
- przyporządkowuje chorobom ich charakterystyczne objawy

Na ocenę celującą uczeń:

- wykazuje, na podstawie dotychczasowych wiadomości, współzależność poszczególnych układów w organizmie człowieka
- wykazuje na konkretnych przykładach zależność funkcji skóry od jej budowy
- planuje doświadczenie wykazujące, że skóra jest narządem zmysłu proponuje środki do pielęgnacji skóry młodzieńczej
- ocenia wpływ promieni słonecznych na skórę
- demonstruje zasady udzielania pierwszej pomocy w wypadku oparzeń
- wykazuje związek budowy odcinków kręgosłupa z pełnionymi przez nie funkcjami
- wykazuje związek budowy kończyny dolnej z pełnioną funkcją
- wykazuje związek budowy obręczy miednicznej z pełnioną przez nią funkcją
- charakteryzuje budowę i rolę poszczególnych części kości długiej
- analizuje, w jaki sposób kość przyrasta na długość
- na preparatach mikroskopowych (lub tablicach dydaktycznych) rozpoznaje tkankę chrzęstną i kostną
- rysuje kość długą i zaznacza elementy budowy
- określa rolę osseiny i soli mineralnych
- proponuje doświadczenie na wykrycie związków mineralnych i organicznych w kości
- uzasadnia konieczność regularnych ćwiczeń gimnastycznych
- planuje i demonstruje udzielanie pierwszej pomocy w wypadku urazów kończyn
- uzasadnia konieczność systematycznego spożywania owoców i warzyw
- porównuje pokarmy pełnowartościowe i niepełnowartościowe
- charakteryzuje rolę tłuszczów w organizmie

- wykazuje kluczową rolę węgla w istnieniu życia omawia rolę aminokwasów egzogennych w organizmie
 - omawia znaczenie makro- i mikroelementów
 - analizuje skutki niedoboru witamin, makro- i mikroelementów
- charakteryzuje rodzaje zębów człowieka
- omawia funkcje poszczególnych odcinków przewodu pokarmowego
 - lokalizuje odcinki przewodu pokarmowego, wskazując odpowiednie miejsca na powierzchni ciała
 - omawia znaczenie procesu trawienia
 - wykazuje związek budowy żołądka z jego funkcją
 - omawia rolę poszczególnych odcinków przewodu pokarmowego
 - opisuje procesy trawienia we wszystkich odcinkach przewodu pokarmowego
 - wykazuje zależność między dietą a czynnikami, które ją warunkują
 - charakteryzuje choroby układu pokarmowego
 - wykazuje zależność między higieną odżywiania się a profilaktyką chorób układu pokarmowego
 - przygotowuje wystąpienie na temat chorób związanych z zaburzeniami łaknienia i przemiany materii
 - demonstruje i komentuje udzielanie pierwszej pomocy w przypadku zakrztuszenia
 - wskazuje sposoby zapobiegania próchnicy
 - wymienia objawy zatruc
 - wyjaśnia, w jaki sposób można zatruć się pestycydami
 - określa drogi wnikania do organizmu pasożytów
 - określa skutki dla organizmu
- wynikające z zakażenia pasożytami
- wykazuje związek budowy naczyń krwionośnych z pełnionymi funkcjami analizuje przyczyny chorób układu krwionośnego
 - charakteryzuje objawy krwotoku żylnego i tętniczego
 - przygotowuje portfolio na temat chorób układu krwionośnego
 - demonstruje pierwszą pomoc w przypadku krwotoków
 - przygotowuje wywiad z pracownikiem służby zdrowia na temat chorób układu krwionośnego opisuje rodzaje leukocytów
 - odróżnia działanie szczepionki od surowicy
 - podaje przykłady szczepień obowiązkowych i nieobowiązkowych oraz ocenia ich znaczenie

- przedstawia znaczenie przeszczepów oraz zgody na transplantację narządów po śmierci
 - omawia zalety przeszczepów rodzinnych demonstruje mechanizm modulacji głosu
 - interpretuje wyniki doświadczenia na wykrywanie CO₂ w wydychanym powietrzu
 - analizuje proces wymiany gazowej w płucach i tkankach
- wykazuje zależność między skażeniem środowiska a zachorowalnością na astmę
- demonstruje zasady udzielania pierwszej pomocy w wypadku zatrzymania oddechu
 - omawia przyczyny chorób układu wydalniczego
 - uzasadnia konieczność picia dużej ilości wody podczas leczenia schorzeń nerek
 - ocenia rolę dializy w ratowaniu życia porównuje działanie układu nerwowego i hormonalnego
 - wykazuje związek budowy komórki nerwowej z pełnioną funkcją
 - omawia działanie ośrodkowego i obwodowego układu nerwowego uzasadnia nadrzędną funkcję mózgowia w stosunku do pozostałych części układu nerwowego analizuje przyczyny chorób układu nerwowego
 - analizuje związek pomiędzy prawidłowym wysypianiem się a funkcjonowaniem organizmu.
 - szczególności omawia wpływ snu na procesy uczenia się i zapamiętywania oraz na odporność organizmu
 - analizuje, w jaki sposób nadmierny hałas może spowodować uszkodzenie słuchu uzasadnia, że główka plemnika jest właściwą gametą męską
 - wykazuje zależność między produkcją hormonów płciowych a zmianami zachodzącymi w ciele mężczyzny
 - interpretuje ilustracje przebiegu cyklu miesięczkowego
 - omawia zmiany hormonalne i zmiany w macicy zachodzące w czasie cyklu miesięczkowego
 - analizuje rolę ciała żółtego
 - ocenia naturalne i sztuczne metody antykoncepcji
 - przewiduje indywidualne i społeczne skutki zakażenia wirusami HIV, HBV i HCV oraz HPV
 - analizuje różnice między przekwitaniem a starością
 - przyporządkowuje okresom rozwojowym zmiany zachodzące w organizmie
- wykazuje wpływ środowiska życia na zdrowie uzasadnia, że nerwice są chorobami cywilizacyjnymi
- uzasadnia konieczność okresowego wykonywania podstawowych badań kontrolnych
 - wykonuje w dowolnej formie prezentację na temat profilaktyki uzależnień

